

Hrvatski građanski sabor 1848. – 1918.

Nestankom feudalizma 1848. godine nestalo je i staleškog sabora. Sabor je preuzeo modernu nacionalnu ideju i ulogu nositelja hrvatskoga nacionalnog suvereniteta.

Zasjedanja Hrvatskoga sabora do 1848. godine i do preustroja iz staleške u predstavničku parlamentarnu instituciju rijetko su bila praćena tiskanom riječi, a nije objavljen ni jedan tiskani zapisnik. O dotadašnjem radu Sabora objavljeno je tek nekoliko informacija u tadašnjim zagrebačkim listovima. No 1848. godine u novim političkim okolnostima i napetim hrvatsko-mađarskim odnosima poraslo je zanimanje javnosti za rad novoustrojenog Hrvatskoga državnog sabora, a nakon sjednice tiskan je i objavljen prvi Zapisnik Sabora. Uz postojeće novine sjednicu tog Sabora pratile su za tu namjenu pokrenute „Saborske novine“. Osnovna namjera tih dnevnih novina bilo je promicanje hrvatskih nacionalnih interesa u državnim odnosima s Mađarima prenoseći istupe narodnjaka u Saboru. No tada popularne „Novine dalmatinsko-horvatsko-slavenske“ koje je izdavao Ljudevit Gaj redovitije su i bolje informirale o radu Sabora, pa su „Saborske novine“ nakon samo 15 brojeva prestale izlaziti.

Sabor iz 1861. godine činile su mnoge ugledne osobe iz hrvatskoga javnog života, pa se ovaj Sabor naziva „najintelektualnijim saborom“. Većinska stranka u Saboru iz 1861. godine bila je Narodna stranka, a zastupala je ideju federalizacije Habsburške Monarhije te otpor Beču uz istovremeno povezivanje s Ugarskom. U skladu s tim donesen je zakon poznat kao „član 42. Sabora“ iz 1861. godine koji

definira odnos s Ugarskom priznanjem samostalnosti Hrvatske u poslovima uprave, sudstva, školstva i bogoslužja. Sabor 1861. raspravlja o temeljnim pitanjima hrvatske politike i donosi Hrvatsku državnopravnu ideologiju. Tim dokumentom Sabor izražava spremnost za daljnjim državnopravnim savezom s Ugarskom, uz uvjet da Ugarska prizna Hrvatskoj samostalnost i teritorijalnu cjelokupnost. Samo je tadašnja malobrojna Stranka prava smatrala da Hrvatska mora težiti potpunoj samostalnosti uz mogućnost da s ostalim zemljama Monarhije zadrži zajedničkog vladara.

Sabor iz 1861. značajan je zbog zahtjeva za obnovu cjelokupnosti Hrvatske (pripojenje Dalmacije i razvojačenje Vojne krajine) te zbog razvijanja zakonodavne aktivnosti radi izgradnje institucija modernog građanskog društva. Mnoge rasprave Sabor nije dovršio, raspustio ga je car Franjo Josip I. zbog otpora centralizmu.

Najstariji su zapisnici sa sjednica Hrvatskoga sabora, koji čine fond saborske knjižnice, iz 1861., kada je zasjedao „veliki sabor“, nazvan tako zbog kvalitete zastupnika, ali i rezultata koje je postigao u svom šestomjesečnom radu.

Prvi Poslovnik hrvatskoga parlamenta donesen je 1861. na sjednici Sabora Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Prvi su se put u 96 članaka sistematizirala sva pravila unutarnjeg reda i djelovanja Sabora.

Godine 1868. zaključuje se Hrvatsko-ugarska nagodba, kojom je „Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji“ priznat status političkog naroda, pravo na autonomnu vladu na čijem je čelu ban. Hrvatskoj se priznaje samostalnost u zakonodavstvu i upravi, u „svim onim poslovima nutarnjim, bogoštovlja, nastave i pravosuđa“. Ostali su poslovi zajednički

s Ugarskom i o njima odlučuje zajednički sabor u kojem Hrvati imaju svoje izabrane zastupnike. Time je Hrvatskoj priznata autonomija unutar Monarhije, što je potvrđeno i pravom uporabe vlastita jezika i zastave u zajedničkom saboru. U Hrvatskoj je u službenoj uporabi bio samo hrvatski jezik.

Hrvatski se sabor posljednji put sastao 29. listopada 1918. i je tada razriješio sve dotadašnje državnopravne veze s Ugarskom i carevinom Austrijom.

Kao nositelj suvereniteta na čitavome ondašnjem teritoriju Hrvatske, Sabor donosi povijesnu odluku 29. listopada 1918. o raskidu stoljetnih državnopravnih veza Hrvatske s kraljevinom Ugarskom i carevinom Austrijom. Istodobno je odlučeno i pristupanje Hrvatske novoj Državi Slovenaca, Hrvata i Srba. Međutim, Sabor poslije nije potvrdio čin stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

...više o Hrvatskom saboru iz 1861. godine

Godine 1861. sazvan je u Zagrebu Hrvatski sabor, na kojem je zahtijevano ujedinjenje svih hrvatskih zemalja. Najvažniji zadatak Sabora bio je odrediti odnose Hrvatske prema Ugarskoj i prema Austriji. Dok je bilo malo onih kojih su nakon apsolutizma željeli približavanje Austriji, u vezi s odnosima s Ugarskom (prekinutima 1848.) pojavit će se tri različita gledišta, koja će postati programska polazišta na zasjedanju Sabora osnovanih političkih stranaka: Narodne stranke, Unionističke stranke i Stranke prava. Većinu u tom povijesno važnom Saboru 1861. činili su članovi Narodne stranke, pristaše obnove odnosa s Ugarskom ako ona prizna

teritorijalnu cjelokupnost i neovisnost Hrvatske. Manja skupina bivših mađarona tražila je Uniju s Ugarskom bez ikakvih posebnih uvjeta. Treću, najmanju skupinu, činila je nekolicina zastupnika na čelu s Eugenom Kvaternikom i Antom Starčevićem, koja je bila protiv izravnih veza i s Ugarskom i s Austrijom, već da na temelju svojih povijesnih i narodnih prava Hrvatska bude neovisna država. Oni su bili utemeljitelji stranke hrvatskih nacionalnih političara, poznate kao Stranka prava, zastupnici ideje za samostalnu i suverenu Hrvatsku.

Hrvatski građanski sabor 1848. – 1918.

Nestankom feudalizma 1848. godine nestalo je i staleškog sabora. Sabor je preuzeo modernu nacionalnu ideju i ulogu nositelja hrvatskoga nacionalnog suvereniteta.

Zasjedanja Hrvatskoga sabora do 1848. godine i do preustroja iz staleške u predstavničku parlamentarnu instituciju rijetko su bila praćena tiskanom riječi, a nije objavljen ni jedan tiskani zapisnik. O dotadašnjem radu Sabora objavljeno je tek nekoliko informacija u tadašnjim zagrebačkim listovima. No 1848. godine u novim političkim okolnostima i napetim hrvatsko-mađarskim odnosima poraslo je zanimanje javnosti za rad novoustrojenog Hrvatskoga državnog sabora, a nakon sjednice tiskan je i objavljen prvi Zapisnik Sabora. Uz postojeće novine sjednicu tog Sabora pratile su za tu namjenu pokrenute „Saborske novine“. Osnovna namjera tih dnevnih novina bilo je promicanje

hrvatskih nacionalnih interesa u državnim odnosima s Mađarima prenoseći istupe narodnjaka u Saboru. No tada popularne „Novine dalmatinsko-horvatsko-slavenske“ koje je izdavao Ljudevit Gaj redovitije su i bolje informirale o radu Sabora, pa su „Saborske novine“ nakon samo 15 brojeva prestale izlaziti.

Sabor iz 1861. godine činile su mnoge ugledne osobe iz hrvatskoga javnog života, pa se ovaj Sabor naziva „najintelektualnijim saborom“. Većinska stranka u Saboru iz 1861. godine bila je Narodna stranka, a zastupala je ideju federalizacije Habsburške Monarhije te otpor Beču uz istovremeno povezivanje s Ugarskom. U skladu s tim donesen je zakon poznat kao „član 42. Sabora“ iz 1861. godine koji definira odnos s Ugarskom priznanjem samostalnosti Hrvatske u poslovima uprave, sudstva, školstva i bogoslužja. Sabor 1861. raspravlja o temeljnim pitanjima hrvatske politike i donosi Hrvatsku državnopravnu ideologiju. Tim dokumentom Sabor izražava spremnost za daljnjim državnopravnim savezom s Ugarskom, uz uvjet da Ugarska prizna Hrvatskoj samostalnost i teritorijalnu cjelokupnost. Samo je tadašnja malobrojna Stranka prava smatrala da Hrvatska mora težiti potpunoj samostalnosti uz mogućnost da s ostalim zemljama Monarhije zadrži zajedničkog vladara.

Sabor iz 1861. značajan je zbog zahtjeva za obnovu cjelokupnosti Hrvatske (pripojenje Dalmacije i razvojačenje Vojne krajine) te zbog razvijanja zakonodavne aktivnosti radi izgradnje institucija modernog građanskog društva. Mnoge rasprave Sabor nije dovršio, raspustio ga je car Franjo Josip I. zbog otpora centralizmu.

Najstariji su zapisnici sa sjednica Hrvatskoga sabora, koji čine fond saborske knjižnice, iz 1861., kada je zasjedao „veliki sabor“, nazvan tako zbog kvalitete zastupnika, ali i rezultata koje je postigao u svom šestomjesečnom radu.

Prvi Poslovník hrvatskoga parlamenta donesen je 1861. na sjednici Sabora Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Prvi su se put u 96 članaka sistematizirala sva pravila unutarnjeg reda i djelovanja Sabora.

Godine 1868. zaključuje se Hrvatsko-ugarska nagodba, kojom je „Kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji“ priznat status političkog naroda, pravo na autonomnu vladu na čijem je čelu ban. Hrvatskoj se priznaje samostalnost u zakonodavstvu i upravi, u „svim onim poslovima nutarnjim, bogoštovlja, nastave i pravosuđa“. Ostali su poslovi zajednički s Ugarskom i o njima odlučuje zajednički sabor u kojem Hrvati imaju svoje izabrane zastupnike. Time je Hrvatskoj priznata autonomija unutar Monarhije, što je potvrđeno i pravom uporabe vlastita jezika i zastave u zajedničkom saboru. U Hrvatskoj je u službenoj uporabi bio samo hrvatski jezik.

Hrvatski se sabor posljednji put sastao 29. listopada 1918. i je tada razriješio sve dotadašnje državnopravne veze s Ugarskom i carevinom Austrijom.

Kao nositelj suvereniteta na čitavome ondašnjem teritoriju Hrvatske, Sabor donosi povijesnu odluku 29. listopada 1918. o raskidu stoljetnih državnopravnih veza Hrvatske s kraljevinom Ugarskom i carevinom Austrijom. Istodobno je odlučeno i pristupanje Hrvatske novoj Državi Slovenaca, Hrvata i Srba. Međutim, Sabor poslije nije potvrdio čin stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

...više o Hrvatskom saboru iz 1861. godine

Godine 1861. sazvan je u Zagrebu Hrvatski sabor, na kojem je zahtijevano ujedinjenje svih hrvatskih zemalja. Najvažniji zadatak Sabora bio je odrediti odnose Hrvatske prema Ugarskoj i prema Austriji. Dok je bilo malo onih kojih su nakon apsolutizma željeli približavanje Austriji, u vezi s odnosima s Ugarskom (prekinutima 1848.) pojavit će se tri različita gledišta, koja će postati programska polazišta na zasjedanju Sabora osnovanih političkih stranaka: Narodne stranke, Unionističke stranke i Stranke prava. Većinu u tom povijesno važnom Saboru 1861. činili su članovi Narodne stranke, pristaše obnove odnosa s Ugarskom ako ona prizna teritorijalnu cjelokupnost i neovisnost Hrvatske. Manja skupina bivših mađarona tražila je Uniju s Ugarskom bez ikakvih posebnih uvjeta. Treću, najmanju skupinu, činila je nekolicina zastupnika na čelu s Eugenom Kvaternikom i Antom Starčevićem, koja je bila protiv izravnih veza i s Ugarskom i s Austrijom, već da na temelju svojih povijesnih i narodnih prava Hrvatska bude neovisna država. Oni su bili utemeljitelji stranke hrvatskih nacionalnih političara, poznate kao Stranka prava, zastupnici ideje za samostalnu i suverenu Hrvatsku.